

Zit's vogelwangers net

door

A. J. Hoogenbirk.

NIJKERK — G. F. CALLENBACH

UIT 'S VOGELVANGERS NET

EEN VERHAAL

DOOR

A. J. HOOGENBIRK

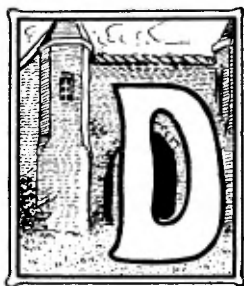
NIJKERK — G. F. CALLENBACH

I.
OP REIS.

Uw Herder zal niet slaepen.

MARNIX.

E maand October van het jaar 1558 was aangebroken, de voorbode van wind en storm, in een van nog vreeselijker stormen vervulden tijd. Heerschte er overal in Europa gisting en beroering, niet het minst deed zich de schok, ontstaan uit het samentreffen van wat kwam en wat verging, bespeuren in het bij vergelijking nog altijd vrije Engeland. 't Was het laatste jaar der regeering van Maria „de bloeddorstige”, die,

zooals zeker geschiedschrijver zegt, in het graf dalen zou „van allen gehaat en veracht”. Wat baatte het de ongelukkige koningin een echtgenoot te hebben als Philips van Castilië, die zestig duizend kronen, de Nederlanden, Bourgondië, Milaan en Napels als bruidsschat met zich bracht, met al de pracht en heerlijkheid, waarvan zij, de dochter van Catharina van Arragon, bij de aanvaarding van ’t bewind had gedroomd? Daar rustte op haar regeering een vloek, de vloek van Hem, in wiens oog de dood Zijner gunstgenooten kostelijk is. Hij was het, die Zijn hand verhief tegen een vorstin, wier toenaam genoeg bewijst, hoe zij handelde tegenover onderdanen, wier eenige misdaad het was, Christus boven den paus en Gods Woord boven de dwaling te verkiezen.

En voor dezen was het toen een tijd van benauwdheid en vrees; zij vulden bij honderden de enge, donkere gevangenissen, die ze vaak slechts verlieten om te gaan naar het schavot, gekleurd zelfs met het bloed van een koningin, lady Jane Gray.

Op een killen, neveligen herfstavond van bovengenoemd jaar, wandelde een man met

stevigen tred den grooten weg op, die naar de oude bisschopsstad Durham, en verder noordwaarts over New-Castle naar Schotland voert. Hij was iemand van middelbaren leeftijd en een forsche gestalte, die echter bijna geheel verborgen werd door een langen, donkerkleurigen mantel, welk kleedingstuk bij het vochtige weder zeker geen weelde kon genoemd worden. Het stof, dat zijn gewaad bedekte, deed vermoeden, dat hij een lange voetreis gemaakt had, waarvoor een dikke, van onderen met ijzer beslagen wandelstok mede 't bewijs leverde. Hij scheen òf met den weg zeer goed bekend, òf in diepe gedachten verzonken te zijn; althans hij wandelde met gebogen hoofd en neergeslagen blik voort, als iemand die, van 't doel zijner reis gewis, zich om den weg niet bekommert. Slechts enkele malen liet hij den blik, zoover de nevel zulks toeliet, over den omtrek weiden, en stapte dan weder even vlug voort.

Het begon reeds donker te worden, toen de reiziger, op een hooger gelegen gedeelte van den weg gekomen, stilhield. Hij wierp een snellen blik voor zich uit, en toen, als om krachten te verzamelen voor het eindweegs, dat

hem nog restte, wierp hij zijn staf in 't gras,
 en zette zich neder. Met den rug tegen een
 boom leunend, haalde hij een oud, versleten
 boek uit den zak, en met moeite nog de
 woorden lezende, zong hij zachtkens:

The Lord shall be my dwelling-place
 And my Comforter be.
 Though dark my path, He giveth me light,
 And all my joy is He.

If Thou be'st nigh I shall not fear,
 Begirt with Death and Hell.
 For all my foes Thou doest destroy:
 Thy glory I shall tell ¹⁾.

De laatste tonen van het lied waren over
 de vlakke weggestorven, en de reiziger maakte
 zich gereed verder te gaan, toen hij bemerkte
 dat men hem beluisterd had. Op weinige schreden
 afstands stond een onbekende, die blijkbaar

¹⁾ De Heer zal mij tot toevlucht zijn,
 Hij zal mij zijn tot troost;
 Mijn pad zij donker, Hij geeft licht,
 En al mijn vreugd is Hij.

Zijt Gij nabij, dan vrees ik niet,
 Van dood en hel omringd;
 Want Gij drijft elken vijand weg,
 In U is al mijn roem.

gewacht had tot het gezang uit was, om voorwaarts te treden.

„Goeden avond, heerschap,” sprak deze, met een stem, die een jeugdigen leeftijd verried,

terwijl hij eenigszins verwonderd de welgebouwde en indrukwekkende gestalte des zangers beschouwde.

„Goeden avond, vriend!” antwoordde de vreemdeling minzaam, „gij hebt naar mijn gezang geluisterd?”

„Vergeef mij, ik vond de woorden die ik verstaan kon, zoo heerlijk schoon.”

„Zoo gij ze *waar* vindt, zal het nog beter zijn; maar ik bespeur u een genoegen te hebben gedaan, wilt gij er mij ook een doen?”

„Zeker.”

„Hoe ver ligt Caldon house nog van hier?”

„Caldon-house! moet ge daar zijn? daar woon ik zelf van mijn vroegste jeugd af.”

„Wat,” hernam de vreemde verwonderd, „zijt gij dan Richard Hainsley?”

„Ik ben zijn zoon; maar zeg me eens, heerschap, wat gaat gij bij ons doen?”

De reiziger zag den jonkman een oogenblik scherp aan, als wilde hij onderzoeken, of hij hem vertrouwen kon; toen antwoordde hij bedaard:

„Gij hebt ongetwijfeld vroeger of thans van Lawrence Ruther gehoord, die om de belijdenis der waarheid, die in Christus is, onder koning Hendrik het land ontvluchten moest, en eerst in de laatste jaren van koning Eduard terugkeerde. Sedert koningin Maria regeert is de vervolging tegen hem opnieuw begonnen, want hij wilde zijne broederen niet verlaten, maar hen sterken in den strijd, door de prediking des Evangelies.

Hij heeft de spelonken ter woning en het gras des velds ten leger gehad, zijn leven is een handbreed, maar door Gods genade staat hij tot op dezen dag."

"Komt ge ons van *hem* een boodschap brengen?" vroeg de jonkman verbaasd.

"Ik ben Lawrence Ruther," was het ernstige antwoord.

Er ontstond een oogenblik stilzwijgen. Ruther brak het af met de vraag: „zoudt gij mij thans willen zeggen, hoe ver uw woning van hier ligt, ik heb haast. De reden van mijn komst zal u later duidelijk worden."

"Vergeef mij, ik dacht er niet meer aan. Wel had ik veel van u bij gerucht vernomen, maar allerm minst verwacht u straks onder ons dak te zien. Het spijt mij, dat ik u niet kan vergezellen, want zooals gij bespeurd zult hebben, moet ik even den anderen kant op. Gij hebt nog een goed half uur dezen weg te gaan, dan zijt gij er; maar zie wel toe, want het huis ligt links van den weg af, bijna geheel tusschen zware boomen, en 't is al vrij donker. En nu, vaarwel, heerschap, tot straks, dan spreken we elkander nader."

"God zij met u!", sprak de prediker, en

sloeg den weg in naar de woning van Richard Hainsley.

Caldon-house, waarheen wij den lezer verzoeken ons thans te vergezellen, was een dier oude schilderachtige gebouwen, wier juiste beschrijving de pen van een Walter Scott zou vereischen, en die thans in Engeland meer en meer zeldzaam worden. Gesticht onder de regeering van Hendrik V, in de oorlogen gedeeltelijk verwoest, later weder hersteld, was het van den eenen eigenaar op den anderen overgegaan, tot het eindelijk door aankoop was gekomen in de handen van Richard Hainsley, lid van de rechtbank en grondeigenaar in het graafschap.

De man, met wiens zoon wij zooeven kennis maakten, behoorde tot degenen, die de kunst verstaan om als 't getij verlopen is de bakens te verzetten, die voor- of achterwaarts gaan, alles met een vastgesteld doel — hun eigen voordeel. Zoo was er ook in zijn meening niets dwazer en onvoordeeliger dan een bepaalde godsdienstige richting aan te kleven, in een land, waar soms de vorst bepaalde wat de onderdaan had te gelooven. Aan alle waarachtige gemoedsovertuiging vreemd, was hij met geen

de minste aarzeling onder Hendrik VIII van de Roomsche Kerk tot het door dien koning geschapen staatskerkelijk lichaam overgegaan; en de uitkomst had bewezen dat dit een verstandige daad geweest was. Immers hij dankte er zijn plaats in de rechtbank aan. Wederom was het om deze te behouden, dat hij, toen Maria op den troon kwam, zich gehaast had tot de Roomsche Kerk terug te keeren, om er zoolang in te blijven als zijn belang zou medebrengen.

Bij al het gevoel van afkeer, dat zulk een gedrag onwillekeurig in een Christelijk gemoed opwekt, zal het goed zijn op te merken, dat voor hen, die niet in waarheid hervormd, en tot nieuw leven in den Heiland herboren waren, in die dagen tot zulk eene veranderlijkheid gereede aanleiding bestond. Elke wisseling van souverein bracht een wijziging in den godsdienst des staats, vaak een vervolging tegen al wie niet medeging, met zich. 't Was toen meer dan ooit noodig hun die God en Zijn Woord liefhadden toe te roepen: „houdt wat gij hebt,” en des te meer treurig dat juist zij, wier plicht 't geweest was dit te doen, somtijds het slechtste voorbeeld gaven. De vikaris van

Bray, bij voorbeeld, was tot *vier* malen toe, beurtelings Roomsch en Protestantsch. Iemand verweet hem eens, dat hij een „turncoat”, een ellendige draaier, was, zonder eenig beginsel. „Vergeef mij,” hernam de waardige geestelijke, „ik ben zeer getrouw aan mijn beginsel gebleven, om namelijk als vikaris van Bray te leven en te sterven.” Wat kon men van de kudde verwachten, waar de herders alzoo handelden!

Ondanks al zijn schranderheid kon Richard Hainsley niet zeggen, dat het hem in de wereld bijzonder was meêgeloopen. Of het kwam van den „doorboorden buidel”, vermeld in zeker oud boek, om 'twelk zich de eigenaar van Caldou-house nooit veel bekommerd had, zou ik niet durven beslissen. Genoeg — hij was in de laatste jaren steeds achteruitgegaan, en zelfs rustte er op zijn bezitting een tamelijke schuld. Dag en nacht peinsde hij op middelen om deze af te doen niet alleen, maar tevens om weder tot zijn vorigen rijkdom te geraken, toen zich opeens een gelegenheid aanbod, die zelfs zijn stoutste verwachtingen overtrof.

De reiziger, dien we zooeven verlieten,

Lawrence Ruther, had sedert lang de aandacht gewekt van een dweepzieke en ketterhatende koningin. Afstammeling der oude, vervolgde en gejaagde Lollards, een prediker der gerechtigheid, door beproeving gelouterd, door vrees noch vleierij aan 't wankelen gebracht, ging hij 't land door om zijn broederen in het allerheiligst geloof op te wekken, om standvastig te zijn in het leven, of — getrouw tot den dood. 't Was natuurlijk, dat Rome's dienaren den getrouwen getuige haatten met een volkomen haat. Honderdmalen had men getracht hem te vatten, — telkens had hem de Heer wonderbaarlijk gered. Thans echter was zijn val besloten. Een belooning van 800 pond was uitgeloofd aan hem, die den vermetelen ketter aan „de gerechtigheid” zou uitleveren, benevens 100 pond voor den aanbrengrer. Voorwaar een som, waarvoor wel een verrader kon te vinden zijn.

Op 't verdienen van dit loon had Hainsley zijn hoop gevestigd. Wel wist hij, dat het niet gemakkelijk gaan zou des predikers schuilplaats aan te wijzen, veel minder hem aan het gerecht over te leveren. Maar toch meende hij na eenig nadenken de middelen ter bereiking van zijn heilloos doel te hebben gevonden. Vooreerst

kon hij gemakkelijk berekenen, dat Ruther, wetende hoe gretig men hem zocht, zich voor een oogenblik waarschijnlijk aan de vervolging zou onttrekken. De beste en minst verwijderde schuilplaats bood Schotland, en op zijn tocht daarheen moest de vluchteling bepaald in de nabijheid komen van Hainsley's woonplaats. Ten andere was het niet waarschijnlijk, dat de rondtrekkende leeraar, die vroeger meermalen in en om Durham had vertoefd, en den landeigenaar alleen gekend had als een van Rome tot het Protestantisme bekeerde, weten zou dat hij thans weder het pausdom aanhing. Was er dus een middel om het slachtoffer naar Caldouhouse te lokken. zoo leed het geen twijfel, of de vangst zou gelukken.

Dit middel nu meende Hainsley gevonden te hebben. Hij wist, dat er onder zijn pachters vele waren, die in 't geheim of meer openbaar, der Evangelische waarheid geen kwaad hart toedroegen. Vooral was hem dit bekend van zekeren Brouwers, een Vlaming van afkomst, die met vele landgenooten zijn verdrukt vaderland ontweken was. Daar deze man behalve een oprecht gemoed, met Zaccheüs den tollenaar ook nog dit gemeen had, dat hij klein

van persoon was, noemde men hem gewoonlijk Kleine Broors.

Vóór de vervolging onder Karel V in de Nederlanden begon, had Brouwers het ambt van schrijver in de stad zijner inwoning bekleed, een omstandigheid, die, gepaard aan de geleerde opvoeding, door hem genoten, het onderscheid tusschen zijn tegenwoordige omgeving en hem-zelf meer dan sterk deed uitkomen. Toen evenwel „Charles qui triche” ¹⁾ begon met zijn bloedige bevelen, en der „Lutherye” den oorlog verklaarde, had Brouwers wijselijk al het aardsche schade en drek geacht voor de uitnemendheid der kennis van Christus Jezus. Engeland bood hem een ten minste veiliger toevluchtsoord, en zoo vinden wij thans den voormaligen stadsschrijver weder, arbeidende met de handen, om het stuksken broods te winnen, dat hem een ongastvrij vaderland weigerde. Wonderlijke leiding Gods! Uit hetzelfde Engeland, dat zoo menig verdrukten Nederlander had opgenomen, zou nog geen veertien jaren later de vloot aanzeilen, wier fiere bemanning, den strijd aanbindend met hem, die zich thans koning van Engeland

¹⁾ Karel die misleidt; bijnaam van Karel V.

noemde, den verdrukten het edelste brengen zou, wat den mensch op aarde geworden kan — de vrijheid.

Maar 1 April 1572 was nog bedekt door wolken der toekomst, en die wolken waren dicht en grauw.

II.

IN GEVAAR.

Kort nadat de regeering den prijs voor het vangen van den vermetelen ketter had uitgeloofd, begaf Hainsley zich naar kleine Broors.

Na dezen eerst verteld te hebben, in welk gevaar diens geloofsgenoot Ruther, ten gevolge van het uitgeloofde geld verkeerde, liet hij er sluw op volgen: „Gij begrijpt, dat het mij als lid van de rechtbank niet moeilijk zou vallen, hem op zijne reis naar Schotland te vangen. Intusschen, ik heb een afschuw van dergelijke dingen, en daar hij hier in het noorden verwacht, en door velen gezocht wordt, wil ik u in het geheim een goeden raad geven. Hij moet eenigen tijd hier vertoeven; dat brengt

de vervolgers op het dwaalspoor, en hij zal later des te beter kunnen ontvluchten.”

„Maar mijn woning is te klein, en men zou hem er spoedig vinden,” hernam Brouwers.

„Gij hebt gelijk,” antwoordde Hainsley; „welnu, ik ben eenmaal zoover gegaan, ik

neem het overige voor mijn rekening. Laat Ruthen bij mij komen, ik waag het. Wees slechts zoo goed hem te schrijven, dat hij veilig komen kan, en waarheen hij zich te wenden heeft. Dat werk is u wel toevertrouwd, maar — vooraf uw eerewoord, dat gij mij niet verraden zult. Gij begrijpt, een lid van de rechtbank die een ketter voorthelpt; — het kon mij mijn hoofd kosten.”

„God zegene u,” sprak de Vlaming, geroerd, „hoe zou ik u verraden kunnen? Maar ik zal God bidden, dat Hij uw oogen opene, om Zijn heerlijk licht te aanschouwen, edele heer.”

Den huichelenden landheer vloog een bos over 't gelaat bij deze woorden; hij trilde een oogenblik, maar zich vermannend, herinnerde hij kleinen Broors nog eens aan de afspraak, en vertrok. Onze argelooze vriend toog onmiddellijk aan 't werk. Het viel hem, den Protestant, niet moeilijk Lawrence Ruther een schrijven te doen toekomen, dat alles bevatte wat wij reeds weten. En deze begaf zich, inderdaad voornemens naar Schotland te wijken, op weg, God dankende, die tot hiertoe het pad had effen gemaakt. Weinig dacht hij, dat zijn reis hem den leeuw in den muil voerde, maar ook dan wist hij, dat de God van Daniël nog leefde, en wonderen deed als altijd.

Wij hebben den vluchteling verlaten op het oogenblik, dat hij, na van den zoon zijns toekomstigen gastheers afscheid te hebben genomen, zich voortspoedde naar Caldon-house. Hij had echter nog maar weinige schreden gedaan, toen een angstig geschreeuw, gevolgd door het brullen als van een woedend dier,

waar tusschen het geblaf van honden klonk, hem deed omzien. De schemering belette hem, duidelijk te onderscheiden wat er gaande was; snel wendde hij zich om, en ijldde naar de plek van waar het geluid kwam.

Het was meer dan tijd. Een dier groote runderkudden, welke men in Engeland dikwijls aantreft, was op weg naar den stal. Onverwachts was een der dieren vooruitgerend, den weg opgesneld, en, oogenblikkelijk door honden achtervolgd, aangestormd op William, den zoon van Richard Hainsley, die het woedende beest tegemoet kwam. De jonkman uitte een kreet van ontzetting, die nog te goeder uur door Ruther vernomen werd. Reeds was de stier den jongeling op weinige schreden genaderd, toen de onverschrokken prediker vooruit sprong, en met zijn zwaren, met ijzer beslagen stok het dier een vreeselijken slag op den kop toebracht. Een oogenblik stond het stil, maar dat was voor de honden voldoende om het de scherpe tanden in het lijf te slaan. Met hulp van den herder en de beide anderen werd men den ontvluchte eindelijk weder meester.

Slechts een oogenblik had de gevaarlijke

toestand geduurd, maar toch had William zeer goed ingezien, dat zijn leven aan een draad gehangen had. Zijn redder herhaaldelijk dank betuigend, stond hij er op hem thans naar de vaderlijke woning te vergezellen. Onderweg vond Ruther gelegenheid den jongeling het doel zijner komst mede te deelen, hoe hij in Caldon-house slechts kort zou blijven, om dan zoo God wilde veilig naar Schotland te ontkomen; hoe vriendelijk de Heer hem een weg daartoe geopend had, door het hart van een man, zoo vermogend als de heer Hainsley, te bewegen hem een schuilplaats aan te bieden, en hoe het hem verheugde den zoon diens mans een dienst te hebben kunnen bewijzen.

William had alles zeer oplettend aangehoord; slechts van tijd tot tijd had een uitroep van verwondering over 'tgeen hij vernam, de rede zijns reismakkers afgebroken. Toen Ruther geëindigd had sprak hij trouwhartig:

„Hoor eens, heerschap, ge moogt een ketter zijn of niet, dit is zeker, gij hebt mij 't leven gered, en dat gij niet bang zijt is eveneens waar. Zoo gij bij ons wilt blijven, zal ik wel zorgen dat ge 't goed hebt, en ik zal de heilige maagd bidden u verder te geleiden.”

„Ik dank den Heer, dat ik nog een beteren geleider hebben zal,” antwoordde de prediker vriendelijk.

„En wie is dat?”

Ruther wees naar boven; zijn reisgezel begreep hem; toen zeide de prediker ernstig:

„Zoo de wensch, dien gij daar straks uitspraak, mijn jonge vriend, ook die uwer huisgenooten is, dan behooren wij tot een zeer verschillende belijdenis, en mag ik te meer dankbaar zijn, dat de Heer mij bij u een schuilplaats heeft bereid, die ik niet verwacht zou hebben, zoo ik alles geweten had.”

„Mijn vader behoort tot de Roomsche kerk, sedert onze koningin op den troon zit,” was het antwoord; „vrees echter niets, ik zal in elk geval zorgen voor u.”

Zoo sprekende waren zij Caldon-house genaderd, dat, door zwaar geboomte omgeven, in den avond zeer moeielijk door een vreemdeling zou gevonden zijn geworden. Door een hooge, gebeeldhouwde poort trad het tweetal binnen. Een oude bediende ontving hen, en ging hun komst aan zijn heer bekend maken.

De eigenaar van het huis bevond zich in de groote zaal, de „hall”, zooals men die noemde.

Een helder vuur brandde gezellig onder den hoogen, breeden schoorsteen, terwijl dikke waskaarsen een niet al te helder licht in het vertrek wierpen, dat met huisraad, 'twelk bleek uit vroegere dagen afkomstig te zijn, gestoffeerd was.

Zoodra de gast binnentrad stond Hainsley op, om dezen te verwelkomen. Een kreet van verwondering kon hij echter niet onderdrukken, toen hij zijn zoon bespeurde, die gelijktijdig verscheen. Zich spoedig herstellend van zijn verbazing, heette de gastheer met gehuichelde vriendelijkheid Ruther hartelijk welkom in zijn woning, en uitte den wensch, dat zij een veilige schuilplaats zou zijn, totdat de vluchteling gelegenheid zou vinden verder te trekken, zooals hij waarschijnlijk voornemens was.

Ruther betuigde hem zijn hartelijken dank, en de hoop dat uit zijn verblijf geen ongelegenheid voor zijn beschermers ontstaan zou. Eenige oogenblikken later zat het drietal aan een welvoorzienen disch vereenigd, terwijl William zich de gelegenheid ten nutte maakte, om zijn vader mede te deelen uit welk een dreigend gevaar het den vreemdeling gelukt was hem zooeven te redden, waardoor zij gelijktijdig aangekomen waren. Toen de jonk-

man echter voortging zijn blijdschap uit te drukken, dat hij gelegenheid had een zoo grooten dienst eenigszins met wederdienst te vergelden, scheen het alsof zijn vader niet recht op zijn gemak was. Hij antwoordde kort en ontwijkend, als wilde hij zich van het onderwerp afmaken; een omstandigheid, die aan Ruthen niet ontging, zoo min als de gedwongenheid, die, bij alle betoon van gastvrijheid, toch zeer duidelijk in het gedrag van den heer Hainsley uitkwam. Wel wist de prediker, dat hij geen broeder in het geloof voor zich had, maar zelfs wanneer hij beproefde een vriendschappelijk woord te wisselen, was het of den ander de mond gesloten werd. Ruthen echter schreef dit toe aan de zeer verklaarbare vrees voor de gevolgen, die het verbergen van een ketter hebben kon, en was blijde toen men hem uit noodigde ter rust te gaan, „daar hij van de lange reis wel vermoeid zou zijn.”

Toen de vreemdeling naar de slaapkamer vertrokken was, bleven vader en zoon eenigen tijd zwijgend tegenover elkander zitten, eindelijk begon de eerste:

„Weet ge wel, William, met wien we daar zooeven het avondeten gebruikt hebben?”

„Zeker, vader, met Lawrence Ruther, den prediker der ketters.”

„Zoo, wist ge dat reeds?”

„Hij heeft het mij zelf gezegd; maar, vader, ik zou wel gaarne willen weten, wat u toch bewogen heeft hem hier te laten schuilen voor de vervolging; ik dacht....”

„Stil, William,” fluisterde Hainsley, „ik zal u alles zeggen, want de tijd is kort en de zaak dringend. Luister.”

En de beklagenswaardige vader begon zijn zoon een verhaal te doen van de redenen, die hem bewogen hadden den prediker te ontvangen, en van de listige maatregelen die hij genomen had. Mocht hij zich wellicht een oogenblik schamen zijn kind te openbaren, tot welk een laagheid de vader komen kon, die schaamte was van korten duur. Zou ook iemand, die zich jegens kerk en vaderland verdienstelijk maakt, kunnen blozen over zijn handelingen?

Maar daar waren nog andere wetten dan die van Engeland, en nog andere inzettingen dan de geboden van Rome, en 't waren die welke begonnen te spreken in het hart van den jongen Hainsley, terwijl hij zat te luisteren naar het verhaal van de slimme wijs, waarop zijn

vader zijn fortuin verbeteren en de maatschappij van een gevaarlijken vijand verlossen zou. Vreemde gedachten vlogen hem door 't hoofd, en sloten hem den mond tot vragen.

Eindelijk had zijn vader uitgesproken, terwijl William hem met strakke blikken, half wezenloos bleef aanzien.

Er rees bij Hainsley een vermoeden op, dat hij misschien te veel gezegd had tot iemand, van wien hij niet geheel zeker was. Intusschen, de kogel was eenmaal door de kerk, en het woord weder opvallend ging de vader voort:

„En nu, William, gedraag u als een man, en onze fortuin is gemaakt. Het geheim is slechts aan ons tweeën bekend. Morgenochtend vroeg zet ge u te paard, en rijdt met mijn zegelring bij u, naar Durham. Gij zorgt, dat ge te 7 uur met de noodige mannen, die het gerecht u leveren zal, terug zijt, en de vogel is gevangen. Het spijt mij slechts, dat gij de 100 pond van den aanbinger niet verdienen kunt; maar ge zijt te na in de familiebetrekking met mij; dat gaat dus niet. Zorg dat ge morgen vroeg gereed zijt.”

William rees op; het was hem onmogelijk een woord te uiten. Hij knikte even met het

hoofd, en verliet de kamer. In de breede, geweldige gang stond hij stil; hij dacht een oogenblik na, toen sprak hij zachtken:

„En al zouden ook de koningin en de Kerk en mijn vader het goedkeuren, ik doe, ik doe het niet. Den man, die mijn leven redde, die ons, die niemand leed gedaan heeft, die hier argeloos in den strik loopt, zou ik helpen verraden! Hoe kan mijn vader zoo handelen! Ik kan hem niet gehoorzaam zijn. Ik zou geen rust hebben zoo ik Ruther overleverde aan zijn vijanden. Hij moet gered worden, maar hoe? Wat kan ik doen?”

Langzaam steeg hij de trap op, die naar boven leidde. Toen hij voorbij des vluchtelings slaapvertrek kwam, was daar het licht reeds uit. Maar van binnen klonk een stem, de stem eens bidders, die sprak:

„Die in de schuilplaats des Allerhoogsten is gezeten, die zal vernachten in de schaduw des Almachtigen;” en een stem daarbuiten fluisterde: „Amen”.

De morgen was nog niet aangebroken, toen William na een slapeloozen nacht opstond, naar beneden ging, en zijn paard zadelde. Zijn vader wachtte hem, en herhaalde nog eens

zijn aanwijzingen. De jonkman gaf zwijgend een teeken van begrepen te hebben, toen sprong hij te paard, en weldra stierf het geluid der hoefslagen in den grauwen morgennevel weg.

III.

DEN STRIK ONTKOMEN.

Zoodra William buiten het gezicht van Caldonhouse was, wendde hij het paard, en dreef het toen met de vaste hand eens bekwamen ruiters in snelle vaart vooruit. Een kwartier later hield hij stil voor een kleine, onaanzienlijke woning, waar nog alles gesloten was. Snel sprong hij van 't paard, trad naar de deur van het huisje en begon aan te kloppen met een geweld, zoo vervaarlijk dat een doove er van zou zijn opgeschrikt.

Een oogenblik later werd de deur geopend en iemand, wiens tongval den vreemdeling aanduidde, riep:

„Wie daar?”

„Ik ben het, Broors,” antwoordde William haastig; „vraag mij niets; er is geen tijd te

verliezen. Ruther, die, naar ge weet, bij ons zich bevindt, is verraden. In een half uur zullen de soldaten hier zijn, om hem gevangen te nemen. Ik moet ze gaan halen, maar ik wil niet — ik zal hem redden, ik ben”

„Maar, heer Willy”

„Stil, later zult ge alles weten. Wilt gij mij in Gods kracht helpen? Gij zijt een goed schrijver. Zet met een paar woorden op 't papier, welk gevaar hem dreigt. Ga dan naar mijn huis, en klim in den boom, die aan de achterzijde staat. Dan zijt ge voor 't venster van Ruthers slaapkamer; zorg dan dat hij bericht krijgt, en hij is gered. Maar spoedig, of alles is verloren; want als ik er om zeven uur met de mannen niet ben, zal mijn vader zelf handelen; — ik ken hem.”

„'t Is onmogelijk,” jammerde kleine Broors, die uit de onsamenhangende mededeelingen wel begreep, dat er gevaar dreigde, „papier, pen en inkt heb ik zelf moeten leenen, om den brief, dien ik kort geleden aan Ruther zond, te schrijven. Wat zullen wij doen? Hadt ge maar zelf de waarschuwing geschreven, jonheer, ik zou haar wel bezorgd hebben.”

„Dat kon ik niet, Broors, zonder dat mijn

vader 't bemerkte; ik schrijf daarbij nooit, en ben het bijna verleerd. Maar daar is nog één middel. Durft ge 't hem gaan zeggen?"

„Met Gods hulp ja. Ik heb al zoo menig gevaar doorleefd, en vrees voor mij zelven niet. Maar zal het middel baten? Ik moet hem eerst wekken, want hij zal nog wel niet op zijn, en dan met hem spreken; en als men ons hoort, wat dan?"

„Toch weet ik niet anders: beproef het; misschien zal het gaan; wekken moet ge hem toch."

„Stil," riep kleine Broors eensklaps, terwijl zijn gelaat verhelderde, „daar bedenk ik iets. Wacht eens even."

Hij trad haastig het huisje weder binnen; weldra keerde hij terug met een blad papier in de hand, dat uit een gedrukt boek gescheurd was. In de andere hand hield hij een stuk houtskool, blijkbaar uit den haard genomen.

„Wat gaat ge doen, Broors?" vroeg William haastig.

„Jongheer, de tijd snelt voort; een weinig geduld en gij zult alles weten."

De jongeling zweeg en zag alleen toe, terwijl kleine Broors het papier omvouwde, zoodat de vouw een weinig voorbij de helft van

het blad kwam, en er dus aan den eenen kant een gedeelte uitstak; op dezen uitstekenden rand maakte de Vlaming met het stuk houts kool een kruis. Toen sloot hij de deur zijner woning, groette haastig den zoon des landheers en verdween.

William zette wederom zijn paard tot gestrekten draf aan, en sloeg den weg in naar Durham, waar hij aankwam juist toen de klok halfzeven geslagen had.

Onbewust van de plannen, die er gesmeed werden, van de gevaren die hem omgaven, lag Ruther nog altijd in diepen slaap, in zijn kamer op Caldon-house. Mocht ook den vorigen avond eenige argwaan in zijn ziel zijn opge-rezen, hij bezat de eigenschap, gemeen aan allen wier leven hen roept gevaren te trotseeren, om namelijk te kunnen rusten en zich ontspannen, zoodra de gelegenheid zich voordoet. Maar meer nog dan dat was hem de wetenschap, die de Schrift hem gepredikt en de ondervinding bevestigd had, dat het oog des Heeren open is over degenen die Hem vreezen, maar Zijn aangezicht tegen hen die kwaad doen, en die de ziel Zijns volks zoeken.

De morgen was niet meer verre, toen de prediker door een zacht geklop ontwaakte. Hij luisterde. Het geluid hield aan. Hij trad naar de deur om die te openen, toen hij bemerkte dat het kloppen van de andere zijde kwam. Verwonderd zag hij rond, of ook een tweede deur ergens zichtbaar was, maar te vergeefs.

Daar werd nogmaals geklopt, harder en sneller, als door een die geen tijd tot wachten heeft. Thans hoorde Ruther duidelijk, dat men aan 't venster tikte. Hij trad er heen, schoof het zware luik weg, en — wie schetst zijn verwondering, toen hij te midden van de nachtelijke duisternis een man ontdekte, die zich voorover boog op den tak van den boom, die bij het venster stond. Half besluiteloos staarde hij de vreemde verschijning aan, niet anders meenende dan dat zijn vijanden hem waren nagegaan, en thans gereed waren hem te grijpen. Reeds blikte hij om zich heen om een gelegenheid tot ontkoming te vinden, toen de nachtelijke bezoeker de hand uitstreekte naar het raam, en iets door de nauwe reet schoof tusschen het boogvenster en den muur, waarin het gevat was. Ruther zag een papier uit de

spleet steken; onwillekeurig vatte hij het aan, en zoodra de brenger dit scheen bemerkte te hebben, liet deze zich van den boom glijden, en verdween uit de oogen van den verbaasden prediker.

't Was dezen niet moeielijk te raden wat dit alles beteekende. De vermoedens, die hij gisterenavond had opgevat, werden weder levendig: hem dreigde gevaar. Toch verloor hij, de krachtige, in God vertrouwende Christen, zijn tegenwoordigheid van geest niet. Dadelijk sloot hij het luik, sloeg vuur, stak eene kaars aan, en nam het toegestoken blad op.

Gelijk gezegd is, was het toegevouwen, doch zoo dat de eene helft grooter was dan de andere en dus uitstak, welk uitstekend gedeelte bovendien met een zwart kruis was gemerkt. Zoodra had Ruther het papier niet gezien, of hij herkende een blad uit het Engelsch Nieuw-Testament van Coverdale, het Evangelie van Mattheüs. En bij het flikkeren van het kaarslicht las hij de woorden, waarbij het teeken geplaatst was:

„Wanneer zij u dan in deze stad vervolgen, vliedt in de andere.” (Matth. 10 : 23).

Het overige van den tekst was bijna geheel

door het omgevouwen deel van 't blad bedekt.

Maar Ruther had genoeg gezien. Er was geen tijd te verliezen. In allerijl trok hij zijn kleederen aan, borg het kostbare blad voorzichtig weg, en met een gebed op de lippen, opende hij het venster, dat den naasten weg ter redding aanbood, greep met krachtige hand den tak, waarop Brouwers een oogenblik vroeger gezeten had, en weldra bevond hij zich ongedeerd beneden in het heuvelachtige veld rondom Caldon-house.

De groote vraag was echter: waar nu heen?

Dat de eigenaar van het huis, dat hij ontvluchtte, aan den aanslag tegen hem gesmeed niet vreemd zou zijn, had Ruther terecht begrepen, al kon hij ook onmogelijk gissen van wien het geheimzinnig bericht kwam. Intusschen was goede raad duur. In welke richting hij ook vluchtte, overal kon hij zijn vijanden tegemoet loopen, en nog stond hij besluiteloos, toen in de morgenschemering een achter het geboomte verborgen gestalte zichtbaar werd, die op den vluchteling toeliep, en zijn hand grijpend sprak:

„Volg mij; ik ben de man, die den brief aan u gezonden heeft, waardoor ge hier zijt

gekomen. Vrees niets, ik zal u verbergen totdat ge veilig zijt."

Terecht begreep Ruther, dat, hetzij de onbe-

kende leugen of waarheid sprak, er niets overschoot dan hem te volgen. Langs slingerpaden, door kreupelhout en hoog geboomte, slopen zij in de koude morgenschemering voort, tot ze stilhielden voor de kleine woning van Brouwers, den Vlaming.

„Treed binnen,” zeide deze haastig tot zijn

metgezel, „hier zal men u niet zoeken, en tegen den tijd, dat zij kunnen komen, zult gij met Gods hulp reeds ver weg zijn.”

Weinige oogenblikken later was de vluchteling in een kleine schuur achter hakhout en takkenbossen verborgen. Zijn geleider reikte hem een stuk brood, en verliet toen de woning, welker deur hij achter zich sloot.

De morgen begon aan te breken, toen op den grooten weg van Durham eenige gewapende mannen zichtbaar werden, die met haastigen tred en door een ruiters vergezeld den weg insloegen naar Caldon-house. Het waren de dienaren van het gerecht, die door William naar het huis zijns vaders geleid werden. Hoe gaarne hij het ook gedaan had, de jongeling durfde het bevel zijns vaders niet ongehoorzaam zijn. Hij had echter zijn maatregelen zoo goed mogelijk genomen.

Terwijl hij met zijn gezelschap over den laatsten heuvel ging, die hem nog van het doel der reis scheidde, bemerkte hij in de verte een man, die wenkte naderbij te komen. Hij herkende kleinen Broors en 't was als werd hem gezegd, dat deze in zijne zending geslaagd was, toen hij hem met den hoed

wuiven zag. Een teeken gevend, dat hij den Vlaming had opgemerkt, reed hij verder.

De dienaren vonden den heer van Caldonhouse, in zeer onrustigen toestand over hun lang uitblijven ('t was bijna halfacht) in de gang van het huis driftig op en neer stappend.

Zoodra waren ze niet binnen de woning, of hij stelde voor naar boven te gaan en den ketter in den slaap te overvallen en te grijpen.

„Heer Hainsley,” antwoordde de aanvoerder, „dat zou zeer onvoorzichtig zijn. Uw zoon heeft ons onderweg doen opmerken, dat wij veel wijzer doen te wachten tot de prediker uit zichzelf beneden komt. Het is best mogelijk, dat hij reeds ontwaakt is en lont geroken heeft. In dat geval konden we nog werk genoeg met hem hebben. Zoo wij hem hier afwachten, is hij zonder moeite of opschudding te vangen. Ik zal een man aan het venster plaatsen, om te zorgen dat hij niet ontsnapt.”

„Dwaasheid,” riep Hainsley driftig en gejaagd, „gij zijt met u vieren; mijn zoon en ik, dat maakt zes. Wat kan één tegen zes doen?”

„Met uw verlof,” hernam de overste eenigszins geraakt, „gij vergeet iets. Die vervloekte kettters hebben even gauw de lucht van iets

als een speurhond. Ik wed, dat de halve om-
trek, die vervuld is van ketters, reeds weet dat
er een van dat preekend gespuis in de buurt
is. Als we nu nog een uur wachten, zijn ze allen
op 't veld aan 't werk, terwijl thans de mees-
ten nog thuis zijn, en wij hun huizen voorbij
moeten. Ik heb het werk meer bij de hand ge-
had, en gevoel weinig lust om met de vuisten en
hooivorken van uw boeren kennis te maken.”

„Zeg liever, dat ge lafaards zijt, en niet
durft,” riep Hainsley toornig, „maar denk aan
de gevolgen.”

Ongelukkiger uitdrukking had hij zeker niet
kunnen doen. De bevelhebber, zich beleedigd
achtend, antwoordde koel, dat hij zelf 't best
wist waartoe hij hier gekomen en wat zijn
plicht was; een schildwacht werd onder het
venster geplaatst, terwijl de drie overige mannen
zich bedaard nederzett'en, tot groote ergernis
van Hainsley, die dreigend en scheldend heen
en weder liep.

Ondertusschen had William zich verwijderd.
Hij steeg te paard, en reed in snellen draf
naar de plaats, waar hij kleinen Broors gezien
had. Deze wachtte hem, en gaf in haast een
verslag van de welgeslaagde vlucht.

„En nu,” zoo eindigde hij, „God zij gedankt, dat het zoover is, maar onze vriend kan hier niet blijven. Kunt gij hem uw paard afstaan, heer Willy, dat zou het beste zijn.”

Beiden traden het huisje van Broors binnen. De vluchteling kwam te voorschijn. Daar werden weinig woorden gesproken, maar het was ook niet noodig. Ruther had zeer spoedig alles begrepen, want de harten van deze drie verstonden elkander.

„Neem mijn paard,” sprak William, terwijl zij de woning uittraden, „het is jong en sterk, en kan nog een goeden rit maken. Draag zorg dat ge niet door Durham rijdt, al moet ge ook een omweg maken. En luister — twee uren van Durham verwijderd staat een herberg. Wanneer ge die bereikt hebt is mijn paard toch te vermoeid, om u verder van dienst te zijn. Geef het daar af, en God bescherm u verder!”

„Wat gij aan den minste der Zijnen gedaan hebt, dat hebt ge aan Hem gedaan,” hernam Ruther te paard stijgend. „Hij vergelde het u, bovenal door uw oogen te openen voor de heerlijkheid der dingen, geopenbaard in datzelfde Woord, waarvan een gedeelte heeft moeten dienen om mij thans te redden.”

Met een traan in het oog drukte hij den beiden redders de hand. Toen zette hij zijn paard aan, en was weldra uit het oog zijner vrienden verdwenen.

Er verliepen nog twee volle uren, eer de verstoorde aanvoerder der dienaren van het gerecht begon in te zien, dat hij toch werkelijk een zeer gewaagd spel speelde, door met de uitvoering van zijn last zoo zeer te dralen, te meer daar Hainsley zelf lid van het gerechtshof was, en zich dus gemakkelijk wreken kon. Waarschijnlijk zou er dan ook wel meer spoed gemaakt zijn, indien de heer van Caldon-house een man van rijkdom en grooten invloed geweest ware, terwijl nu iedereen wist dat zijn zaken slecht stonden, waaronder zijn vroeger aanzien merklijk geleden had, en waardoor elk gemakkelijk begripen kon met welk doel hij den ketter overleverde. Maar bovendien was er Eén, die de harten der menschen als waterbeken leidt, en Hij was het onder wiens leiding alles dienen moest om een Zijner kinderen te redden.

Wat nu volgde laat zich licht begripen. De ketter was verdwenen, al kon de schildwacht

verzekeren, dat niemand door het venster de kamer had verlaten. Hainsley was wanhopig, en gaf zijn woede lucht in vloeken en schelden op de luiaards, die door hun talmen van alles de schuld waren. Dezen op hun beurt verweten hem, dat hij hen voor niet een tocht had laten maken, zonder te zorgen dat zijn gevangene niet ontsnappen kon. Zoo ontstond een twist en een verwarring, die verhinderde dat men onmiddellijk nasporingen deed. Toen men eindelijk hiertoe overging was het te laat. Zoeken noch vragen hielp, en in welk een toestand de teleurgestelde verrader en zijn handlangers van elkander scheidden, zullen wij niet trachten te beschrijven.

Ruther ontkwam veilig naar Schotland, van waar hij nooit terugkeerde. Toen hij twaalf jaren later op zijn sterfbed lag, bevond zich onder de oudsten der gemeente die hem omringden, ook zekere William Hainsley, die vermoedelijk geen ander was dan zijn voormalige redder. Omtrent diens vader of andere personen uit dit verhaal is niets nader bekend.
